LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SAVO • MAAMAR 3

תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה וגו׳

“Because you did not serve Havayah your G-d with joy”

◇

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

Dedicated in honor of the Rebbe’s father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA
likuteitorah.com/likkutei-torah/ki-savo/3/

1 תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'. ולהבין הלא זה הוא מדרגות הצדיקים כמ"ש שמחו צדיקים בה' כו' ואיך יגיע כל אדם לזה.

"Because you did not serve Havayah your G-d with joy," etc. Now, to understand [this]: is this not [one of] the levels of the righteous, as it is written, "Rejoice, you righteous, in Havayah," etc.? And how can every person reach it?

אך הנה יש ב' מדרגות בעבודת ה' מדת יום ומדת לילה בחינת יעקב ובחינת ישראל ובדרך פרט הם בחינת תורה ובחינת תפלה.

However, there are two levels in the service of G-d: the attribute of day and the attribute of night, the level of Yaakov and the level of Yisrael; and in particular terms, they are the level of Torah and the level of prayer.

(עיין מ"ש מענין מדת יום ומדת לילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא, ובד"ה ענין חנוכה גבי בבקר כתיב בהיטיבו ובבין הערבים כתיב בהעלות, וסד"ה להבין ענין הברכות סד"ה וידעת היום. ועיין זח"א [זהר חלק א] (קע"ד א') בענין יעקב וישראל.

(See what is written about the attribute of day and the attribute of night in the discourse beginning "Sing and rejoice," regarding "song in the evening and joy in the morning"; and in the discourse beginning "The matter of Chanukah," regarding "in the morning it is written 'when he makes [the lamps] good,' and toward evening it is written 'when he raises [them]'"; and at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings"; [and] at the end of the discourse beginning "Know this day." And see the Zohar, Part I, 174a, on the matter of Yaakov and Yisrael.)

והענין דהנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד שתפלה נקרא חיי שעה ותורה חיי עולם.

The explanation is this: our Sages, of blessed memory, said, "The time for Torah is one thing and the time for prayer is another," for prayer is called "the life of the hour" and Torah "eternal life."

ולהבין ענין התפלה דכתיב וישכם אברהם בבקר דהיינו שאהבה מסותרת שבלב כל אחד ואחד מישראל היא בהעלם ובהסתר ובבחינת שינה וצריך לעוררה משינתה כמו שכתוב אם תעירו בריי"ש אחד ואם תעוררו בב' רישי"ן.

And to understand the matter of prayer, of which it is written, "And Avraham rose early in the morning": that is, the hidden love in the heart of each and every one of Israel is in concealment and hiddenness, in a state of sleep, and it must be awakened from its sleep, as it is written, "if you awaken (ta'iru)," with one reish, "and if you arouse (te'oreru)," with two reishes.

פי׳ אם תעירו בר״ש אחד היינו חיצוניות הלב ואם תעוררו בשני רישי״ן היינו פנימית הלב עיין בלק״ת [בלקוטי תורה (להאריז״ל)] מהאריז״ל [מהאר״י זכרונו לברכה] בשה״ש [בשיר השירים].

That is: "if you awaken," with one reish, is the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, and "if you arouse," with two reishes, is the inner dimension (pnimiyus) of the heart; see the Likkutei Torah of the Arizal, of blessed memory, on Song of Songs.

את האהבה עד שתחפץ (ע׳ [עיין] זח״ב [זהר חלק ב׳] ט׳ א׳ קמ״ו ב׳ ת״ז [תיקוני זהר] תיקון למ״ד) שיש זמן ועת לחפיצה ותשוקה של אהבה מסותרת הנ״ל דהיינו בשחרית.

"The love, until it desires" (see the Zohar, Part II, 9a, 146b; Tikkunei Zohar, Tikkun 30): for there is a time and a season for the desire and longing of the hidden love mentioned above, namely, at Shacharis.

וזהו וישכם אברהם בבקר (עיין זח״א [זהר חלק א] ע״ב א׳ ר״ג א׳ רמ״ז ב׳. ח״ג [חלק ג׳] ויקרא כ״ב ב׳ נ״ב סע״ב [סוף עמוד ב] ר״ד סע״א [סוף עמוד א] רמ״ב א׳).

And this is [the meaning of] "And Avraham rose early in the morning" (see the Zohar, Part I, 72a, 203a, 247b; Part III, Vayikra, 22b, the end of 52b, the end of 204a, 242a).

וענין השינה של אהבה זו הוא כמו למשל אדם הישן שהמחשבה שלו היא בבחינת הסתלקות למעלה מהמוח ואינה מלובשת במוחו כלל

The sleep of this love is like, for example, a person who is asleep, whose thought is in a state of withdrawal above the mind and is not enclothed in his mind at all;

ולכן החלומות הם דמיונות בלבד (עמ״ש בד״ה שיר כו׳ היינו כחולמים) אבל בהקיצו נכנס המחשבה זו בתוך המוח ומלובשת בתוך מוחו לחשוב בהם כרצונו.

and therefore dreams are mere imaginings (see what is written in the discourse beginning "A song," etc., "we were like dreamers"). But when he wakes, this thought enters into the mind and is enclothed within his mind, to think with [his thoughts] as he wishes.

משא״כ בחלום אין בו בחירה ורצון כלל כמ״כ [כמו כן] הענין באהבה זו כשהיא בבחי׳ שינה אף שזוכר את ה׳ בלבו ויודע דרך כלל שמכה״כ [שמלא כל הארץ כבודו].

Whereas in a dream there is no choice or will at all. So too is the matter with this love when it is in a state of sleep: even though he remembers G-d in his heart and knows in a general way that "the whole earth is full of His glory,"

מ״מ יכול לעשות דבר עבירה שהוא נגד רצונו ית׳ ואפילו באותה שעה כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא שיצליח בגנבתו

nevertheless he can commit a sin, which is against His will, may He be blessed, and even at that very moment, as our Sages, of blessed memory, said: "The thief at the mouth of the tunnel calls upon the Merciful One," that he succeed in his theft.

והוא מפני שאין זכירה זו אלא דרך דמיון והעברה בעלמא על המוח ואינו מלובש ונכנס בתוך מוחו

This is because this remembrance is only by way of imagination and a mere passing over the mind, and it is not enclothed in his mind and does not enter into it.

וצריך האדם לעורר את האהבה משינתה ולהכניסה בתוך מוחו ומחשבתו ע״י התבוננות רבים מהתחלת התפלה עד קריאת שמע.

And a person must awaken the love from its sleep and bring it into his mind and his thought, through much contemplation, from the beginning of the prayer until the reading of the Shema.

2 וענין התבוננות שבתפלה הוא איך שהוא ית׳ אל עולם ולא אל העולם שאין העולם ענין בפ״ע [בפני עצמו]

The contemplation in prayer is how He, may He be blessed, is "El Olam" (G-d, world) and not "El HaOlam" (G-d of the world): for the world is not a thing in its own right;

אלא שהן בחי׳ התפשטות הארה וזיו מאורו יתברך כמו זיו השמש שהאיר ממנו ית׳ כשעלה ברצונו לברוא את העולם.

rather, they are the aspect of a spreading forth of illumination and radiance from His light, may He be blessed, like the radiance of the sun: [a radiance] that shone forth from Him, may He be blessed, when it arose in His will to create the world.

3 ולמשל כמו כח הצומח רוחני אשר בארץ שממנו יצמח עשבים ואילנות ופירות שבודאי הפרי הנצמח שהוא גשמי אינו ממהות ועצמות הכח רוחני הצומח

By way of analogy: like the spiritual power of growth in the earth, from which grasses, trees and fruits grow. Certainly the fruit that grows, which is physical, is not of the being and essence of the spiritual power of growth,

אלא בחי׳ הארה בלבד המת פשטת מעצמות ומהות הכח רוחני הצומח והארה זו נתעבה ונתגשמה כ״כ [כל כך] עד שנעשה פרי גשמי בטעמים נרגשים לחיך מתיקות וכו׳ מה שאין ערך זה

but only an illumination that spreads forth from the essence and being of the spiritual power of growth. And this illumination became so coarse and so physical that it became a physical fruit, with tastes the palate can sense, sweetness and so on, something of a kind that is not

נמצא ברוחני כלל, ואין התפשטות זו כמו התפשטות המים הנמשכים ממקום גבוה למקום נמוך שהמים

found in the spiritual at all. And this spreading forth is not like the spreading forth of water that flows from a high place to a low place, where of the water

הנמשכים לא נשאר מהם במקומם הראשון כלל משא״כ בכח רוחני הצומח לא נחסר כלל בצמיחת הפרי ויכול הוא לחזור ולהצמיח פעמים רבות אין מספר

that has flowed, nothing at all remains in its first place; whereas the spiritual power of growth is not diminished at all by the growing of the fruit, and it can grow [fruit] again, many times without number.

ולכן קראו חכמי האמת להתפשטות זו בשם הארה כמו למשל מחשבות האדם שנמשכים מנפשו ונשמתו שאין תופסים מקום כלל ולא שינוי וגירעון כלל בנפשו מחמת המחשבות ויכולה היא לחשוב מחשבות עד אין קץ.

Therefore the sages of truth called this spreading forth by the name “illumination,” like, for example, a person’s thoughts, which are drawn forth from his soul and his neshamah, which take up no space at all, and [there is] no change or diminution at all in his soul because of the thoughts, and it can think thoughts without end.

כך העולם הוא רק הארה והתפשטות ממנו ית׳ וכולא קמיה כלא חשיב ואין תופסים מקום נגדו ית׳ ואין בו שינוי ח״ו [חס ושלום] כמ״ש אני ה׳ לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו׳

So the world is only an illumination and a spreading forth from Him, may He be blessed, and “all before Him is considered as nothing,” and they take up no space in relation to Him, may He be blessed, and there is no change in Him, G-d forbid, as it is written, “I am Havayah, I have not changed,” and “You are He before the world was created,” etc.

(ועמ״ש מזה בד״ה קול דודי בשה״ש [בשיר השירים]), ובזה הוא מעורר את האהבה בתפלה. וזהו שאומרים הודו לה׳ קראו בשמו כו׳.

(And see what is written about this in the discourse beginning "The voice of my beloved," on Song of Songs.) And with this one arouses the love in prayer. And this is what we say: "Give thanks to Havayah, call upon His Name," etc.

פי׳ שאנו מודים על זה שהשם הוא אל עולם כנ״ל. ועמ״ש בד״ה שובה ישראל עד גבי בא״י [ברוך אתה ה׳] אלהינו מלך העולם.

That is, we give thanks for this: that G-d is "El Olam," as mentioned above. And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," regarding "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world."

4 ועל ענין זה סובב והולך כל התפלה שצריך לחזור ע״ז פעמים רבות עד שיקבע בלבו בבחי׳ ראי׳ [ראיה] ממש ושיאריך בזה כל או״א [אחד ואחד] לפי שכלו, יש שמוחו מגושם יותר צריך להעמיק בזה יותר.

The whole of the prayer revolves around this matter, for one must go back over it many times, until it is fixed in his heart as actual sight; and each and every one should dwell on this at length according to his intellect: one whose mind is more coarse must go into it more deeply.

ובקשות שבאמצע פסוקי דזמרה ושבחים תקנו אנשי כנה״ג [כנסת הגדולה] מחמת שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם הוא ראוי לכך

And the requests in the midst of the Pesukei DeZimra and the praises were instituted by the Men of the Great Assembly because there are accusations against a person, and they judge him whether he is worthy of this;

וגם כי יש כמה מניעות וסיבות המטרידות את האדם מהתבוננות זו וע״ז אנו מבקשים רחמים הושיעה את עמך וגו׳ ורעם ונשאם כו׳

and also because there are many hindrances and causes that distract a person from this contemplation. And about this we ask for mercy: "Save Your people," etc., "and tend them and carry them," etc.,

והוא רחום וגו׳ (ועמ״ש מזה בפ׳ פנחס סד״ה צו את בנ״י [בני ישראל]). וכל הענין עד ק״ש [קריאת שמע] הוא לעורר את האהבה ובק״ש [ובקריאת שמע] אומרים הויה אלקינו אחד.

"And He, being merciful," etc. (And see what is written about this in Parshas Pinchas, at the end of the discourse beginning "Command the children of Israel.") And the whole matter until the Shema is to awaken the love; and in the Shema we say, "Havayah our G-d … One."

ואיתא בגמ׳ [בגמרא] אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בדבר אחר לפי

And it is stated in the Gemara that the men of Yericho would "wrap together" the Shema, and would not interrupt between "One" and "And you shall love" with anything else, because

שהם תלוין זה בזה שלפי ערך התבוננותו באחדותו יתברך ככה תתעורר מדת האהבה, לפיכך היו כורכין את שמע כו׳ אלא שאין הלכה כאנשי יריחו שבשכמל״ו [שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] לא הוי הפסק משום שגם זה רזא דאחד.

they depend on each other: according to the measure of one's contemplation of His unity, may He be blessed, so will the attribute of love be aroused. Therefore they would "wrap together" the Shema, etc. But the halachah does not follow the men of Yericho, for "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever" is not an interruption, because this, too, is the secret of "One."

ועד הוא רזא דאחד בחילופי אתוון וגו׳ ונק׳ יחודא תתאה כנודע (ועמ״ש מזה בד״ה בחדש השלישי):

And "va'ed" ("and ever") is the secret of "One" (echad) through an exchange of letters, etc., and it is called the lower unity (yichuda tata'ah), as is known. (And see what is written about this in the discourse beginning "In the third month.")

5 ב והנה יש שני מיני אהבות אהבה שנעשית מאליה ע״י התבוננות בהוי׳ אחד והיא כשלהבת העולה מאליה ובוערת כרשפי אש ואין בה שום מבוקש.

2. Now, there are two kinds of love. [One is] a love that comes about of itself through contemplation of "Havayah is One"; it is like a flame that rises of itself and burns like flashes of fire, and there is nothing at all that it seeks.

(והוא כמ״ש בסש״ב [בספר של בינונים] ח״א [חלק א׳] ספ״י ולא כדי לדבקה בו ית׳ בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה׳. אלא איזהו חסיד המתחסד עם קונו כו׳ ע״ש.

(This is as is written in Sefer Shel Beinonim, Part I, at the end of chapter 10: "and not only in order to cleave to Him, may He be blessed, to quench the thirst of their soul that thirsts for G-d; rather, 'Who is a chassid? One who acts with kindness toward his Maker,'" etc.; see there.

ועיין בד״ה כתיב מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. ועמ״ש לקמן סד״ה והקרבתם עולה אשה. גבי ובחינה זו נקי׳ בשם עולה לפי שעולה מאליה כו׳ ע״ש).

And see the discourse beginning "It is written, 'How beautiful and how pleasant you are, love, in delights.'" And see what is written below, at the end of the discourse beginning "And you shall offer a burnt-offering, a fire-offering," regarding "and this level is called by the name olah (burnt-offering), because it rises (olah) of itself," etc.; see there.)

ואהבה השנית הוא שחפץ ומשתוקק לדבקה בו ית׳ וזה יש בלב כל אחד ואחד מישראל.

And the second love is that one desires and longs to cleave to Him, may He be blessed; and this is in the heart of each and every one of Israel.

וזהו ואהבת דהיינו שתתאוה שיהיה הוי׳ אלקיך כנודע (משא״כ האהבה הראשונה היא מעלת ומדרגת בני עלייה כמ״ש בסש״ב [בספר של בינונים] שם ובד״ה מה יפית הנ״ל וע״ז נאמר שמחו צדיקים בה׳. ועיין סד״ה זה יתנו כו׳ מחצית השקל).

And this is [the meaning of] "And you shall love": that is, that you should desire that Havayah be your G-d, as is known. (Whereas the first love is the distinction and level of the elevated ones (bnei aliyah), as is written in Sefer Shel Beinonim there, and in the discourse beginning "How beautiful," mentioned above; and of this it is said, "Rejoice, you righteous, in Havayah." And see the end of the discourse beginning "This they shall give," etc., "half a shekel.")

וזהו קבלת מ״ש בק״ש [בקריאת שמע] רק שא״א לדבקה בו ית׳ כי לית מחשבה תפיסא ביה שהוא ית׳ סתימו דכל סתימין וטמירא דכל טמירין.

And this is the acceptance of the kingdom of Heaven in the Shema; only, it is impossible to cleave to Him, may He be blessed, for "no thought can grasp Him," since He, may He be blessed, is "hidden of all the hidden ones" and "concealed of all the concealed ones."

פי׳ שיש עולמות שנקראים סתימין והם למעלה מבחי׳ עוה״ב [עולם הבא] והוא ית׳ סתים ונעלם מהם שאינם משיגים אותו וכן טמירא דכל טמירין כ״א ע״י התורה.

That is: there are worlds that are called "hidden ones," and they are above the level of the World to Come, and He, may He be blessed, is hidden and concealed from them, for they do not grasp Him; and likewise "concealed of all the concealed ones" — except through the Torah.

6 וזהו ודברת בם כו׳ שאותיות התורה מלובש בהם התפשטות והארה ממנו ית׳. כמשל כח הצומח ואותיות המחשבה הנ״ל כמ״ש במן

And this is [the meaning of] "And you shall speak of them," etc.: that in the letters of the Torah there is enclothed a spreading forth and illumination from Him, may He be blessed, as in the analogy of the power of growth and the letters of thought mentioned above; as is explained regarding the manna,

כי טל אורות טלך ונתגשם עד שדכו במדוכה וכו׳. ועמ״ש מזה בפ׳ עקב סד״ה ויאכילך את המן.

"for a dew of lights is your dew," and it became physical, until "they pounded it in a mortar," etc. And see what is written about this in Parshas Eikev, at the end of the discourse beginning "And He fed you the manna."

7 וזהו ותורה אור שהיא הארה מא״ס ב״ה ואי לזאת יהיה השמחה גדולה בעסק התורה והמצות כי בזה ירוה צמאונו מה שחפץ ומשתוקק לדבקה בו יתברך.

And this is [the meaning of] "and the Torah is light": that it is an illumination from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. Accordingly, there should be great joy in occupying oneself with the Torah and the mitzvos, for through this one quenches his thirst: his desire and longing to cleave to Him, may He be blessed.

וכמ״ש מזה באריכות בד״ה צו את בני ישראל כו׳ את קרבני לחמי בענין הקטר החלב ע״ג [על גבי] המזבח ובענין פקודי ה׳ ישרים משמחי לב וע״ז נאמר תחת אשר לא עבדת כו׳

And as is written about this at length in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread," regarding the burning of the fats upon the altar, and regarding "The precepts of Havayah are upright, gladdening the heart." And of this it is said, "Because you did not serve," etc.,

בשמחה ובטוב לבב (ועיין זח״א [זהר חלק א] קט״ז א׳ קע״ז א׳) כי בחינת שמחה זו מהעבודה בתורה ומצות שבזה מרוה צמאונו יוכל כל אדם להגיע אליה וכנ״ל.

"with joy and with gladness of heart" (and see the Zohar, Part I, 116a, 177a): for this level of joy, from the service in Torah and mitzvos through which one quenches his thirst — every person can reach it, as mentioned above.

אך הנה יש ב׳ בחי׳ בלימוד התורה. אחד תיכף אחר התפלה כשמעורר את האהבה ולומד התורה בנפש צמאה כצמא למים ואז הוא בודאי שמח בעבודתו.

However, there are two levels in the study of Torah. One is immediately after prayer, when one has aroused the love and studies the Torah with a thirsting soul, like one who thirsts for water; and then he is certainly joyful in his service.

8 ועמ״ש בד״ה אוסרי לגפן עירה גבי כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון כו׳ ע״ש.

And see what is written in the discourse beginning "Binding his foal to the vine," regarding "for delight belongs after the fulfillment of the will," etc.; see there.

ובחינה השנית הוא כשנופל מבחי׳ האהבה הן בעל עסק כשעוסק בעסקו או יושב אוהל כו׳.

And the second level is when one has fallen from the level of love, whether a man of business when he is occupied with his business, or one who dwells in the tent, etc.

אעפ״כ [אף על פי כן] יכול לשמוח א״ע [את עצמו] בלימודו ע״י התבוננות כי התורה הוא אור א״ס ב״ה ואורייתא וקוב״ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד אף שהוא רחוק מה׳ בתכלית הריחוק כיון

Even so, he can make himself joyful in his study through contemplating that the Torah is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one." Even though he is far from G-d, at the utmost distance, since

שהוא עוסק בעניני העולם ומו״מ [ומשא ומתן] מ״מ מאחר שהוא בהיתר יכול לחזור לה׳ ולעבודתו כיון שאינו אסור וקשור בידי החיצונים ולכן נקרא בשם היתר ר״ל [רוצה לומר]

he is occupied with the matters of the world and with commerce, nevertheless, since he is within what is permitted (heter), he can return to G-d and to His service, since he is not bound (asur) and tied in the hands of the external forces; and therefore it is called by the name heter, that is to say,

כמו למשל האדם הניתן ביד שונאו רק שאינו חבוש ויכול לילך ואפשר לו לברוח אם לא שנכשל בדבר איסור ח"ו [חס ושלום] ואם נכשל אז אין לו תקנה אם לא בהרהורי תשובה באמת וכמ"ש במ"א.

like, for example, a person who has been handed over into the hand of his enemy, only he is not imprisoned and can walk about, and it is possible for him to escape — unless he has stumbled in something forbidden, G-d forbid; and if he has stumbled, then he has no remedy except through thoughts of teshuvah in truth, as is written elsewhere.

9 ואדרבה כל מה שיתבונן היטב איך הוא רחוק מה׳ ע"י שיכיר מקומו וידע ערכו שאפילו הוא יושב אוהל כו׳

On the contrary: the more he contemplates well how far he is from G-d, by recognizing his place and knowing his worth — that even if he is one who dwells in the tent, etc.,

שהרי יכול לדבר דברים בטלים באמצע לימודו באין מונע מכש"כ [מכל שכן] אם נכשל בדבר איסור בחטאת נעורים כי ידע אינש בנפשיה,

for, after all, he can speak idle words in the middle of his study with nothing to stop him; all the more so if he has stumbled in something forbidden through the sins of youth, for "a person knows his own soul";

ואף שהרהר ועשה תשובה אם עדיין לא עשה תשובה שלימה וסיגופים הממרקין יותר וכל מה שיאריך ויעמיק בענין פחיתת עצמו ויהיה נבזה בעיניו נמאס וישים עצמו כשיריים למה הוא נברא בעולם,

and even if he has had thoughts [of teshuvah] and done teshuvah, if he has not yet done complete teshuvah and the mortifications that cleanse more — and the more he dwells at length and goes deeply into his own lowliness, and is despicable in his own eyes, contemptible, and makes himself like leftovers: why was he created in the world? —

אזי תהיה שמחת הנפש בעסק התורה כפולה ומכופלת ביתר שאת (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פל"א ל"ד וסד"ה ויחפרו עבדי יצחק בענין באר מים חיים) והעצבות הוא כשמבקש גדולות דוקא להגיע למדריגת רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] שתורתו אומנתו

then the joy of the soul in occupying himself with the Torah will be double and redoubled, with surpassing elevation (and see Sefer Shel Beinonim, chapters 31 and 34, and the end of the discourse beginning "And Yitzchak's servants dug," on the matter of "a well of living water"). And sadness is when he seeks great things specifically: to reach the level of Rabbi Shimon bar Yochai, whose Torah was his occupation,

כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא נשמתא ביה אחידא ביה להיטא וכו׳ פי׳ שלא היה בבחינת שינה ולא היה צריך לעורר את האהבה ולכן היה פטור מתפלה.

as he said, "With one bond I am bound [to Him]; the soul is held fast in Him, aflame in Him," etc. That is, he was not in a state of sleep and did not need to arouse the love, and therefore he was exempt from prayer.

10 וזהו שכתוב ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים ענין גודל עוצם שפלות הנ״ל התורה אור א״ס ב״ה עובר על פשע שאין פשעיו

And this is what is written, "and passes over transgression for the remnant of His heritage": for one who makes himself like leftovers — the matter of the great intensity of lowliness mentioned above — the Torah, the Infinite Light, blessed be He, "passes over transgression," so that his transgressions

תופסים מקום כלל, וכמשל הארת אור השמש על הארץ שבמקום שכלה זריחת האור שם הוא יותר חמימות אור השמש כמו על הארץ ממש הוא חם יותר ובגובה האויר יש טורא דתלגא וכו׳.

take up no space at all. It is like the analogy of the shining of the sun's light upon the earth: in the place where the shining of the light comes to an end, there the warmth of the sun's light is greater; so that right on the earth it is hotter, while high up in the air there is a mountain of snow, etc.

11 וכן עד״מ בהארת אור תורה הוא יותר במי שהוא בחינת שיריים ומותר בעולם כו׳ וזהו ועובר על פשע

And so, by way of analogy, with the illumination of the light of Torah: it is greater in one who is at the level of leftovers and superfluous in the world, etc. And this is [the meaning of] "and passes over transgression,"

רק שיהיה חטאתי נגדי תמיד ולא מלובש בהם דרך ישר ע״ד אוילים מדרך פשעם המבואר במ״א בד״ה בהעלותך את הנרות וכמ״ש דרך אויל ישר בעיניו.

provided only that "my sin is ever before me," and that he not be enclothed in them [as if they were] an upright way, in the manner of "fools, because of the way of their transgression," as is explained elsewhere, in the discourse beginning "When you raise up the lamps," and as it is written, "The way of a fool is upright in his own eyes."

והנה בחינה זו נקרא יעקב משא"כ בחי׳ ישראל כי שרית עם אלקים (עמ"ש בד"ה מה טובו אוהליך יעקב וגו׳)

Now, this level is called Yaakov; whereas the level of Yisrael [is] "for you have striven with G-d" (see what is written in the discourse beginning "How goodly are your tents, Yaakov," etc.),

והוא ענין עת התעוררות אהבה רבה בתפלה ובתורה שאחר התפלה ואזי השמחה היא בנקל יותר

and it is the matter of the time of the arousal of great love (ahavah rabbah) in prayer and in the Torah [study] that follows prayer; and then joy comes more easily.

וזהו ולישרי לב שמחה ע"ד אשר עשה האלהים את האדם ישר כו׳ וזהו בחי׳ ישראל ישר אל

And this is [the meaning of] "and for the upright in heart, joy," in the manner of "G-d made man upright," etc.; and this is the level of Yisrael: yashar El, "upright [with] G-d."

(ועמ"ש מזה בד"ה בפרשת נסכים כתיב. ומ"מ גם מבחינה זו דישראל מאיר בכל אחד בשעת התפלה כנ"ל וגם שבת בכללו הוא בחי׳ ישראל כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב כו׳ וע"ש דיעקב נק׳ עבדי.

(And see what is written about this in the discourse beginning "In the passage of the libations it is written." Nevertheless, [a light] from this level of Yisrael also shines in each one at the time of prayer, as mentioned above; and also Shabbos as a whole is the level of Yisrael, as is written in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc.; and see there that Yaakov is called "My servant."

וזהו תחת אשר לא עבדת בשמחה ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל הא׳ וע"פ אחרי ה׳ אלקיכם תלכו וע"פ לכן אמור לבני ישראל וע"פ רני ושמחי הנ"ל מענין עבדו את ה׳ בשמחה כו׳ ובד"ה שוש אשיש.

And this is [the meaning of] "Because you did not serve with joy." And see what is written on the verse "And now, let [the power of] Ado-nai be great," and on the verse "After Havayah your G-d shall you walk," and on the verse "Therefore say to the children of Israel," and on the verse "Sing and rejoice," mentioned above, regarding "Serve Havayah with joy," etc.; and in the discourse beginning "I will greatly rejoice."

אמנם בחי׳ שמחו צדיקים בה׳ זהו ע"ד מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים הנזכר לעיל ואין כל אדם זוכה לזה,

However, the level of "Rejoice, you righteous, in Havayah" is along the lines of "How beautiful and how pleasant you are, love, in delights," mentioned above, and not every person merits this;

אבל שמחה של מצוה ותורה מה שעל ידי זה מרוה נפשו הצמ אה ליוצרה ע״ז מצווה כל אדם, ועיין בסש״ב [בספר של בינונים] ס״פ מ״א גבי אבל יחוד נפשו כו׳ בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמתו כו׳

but the joy of a mitzvah and of Torah, through which one quenches his soul that thirsts for its Creator — this every person is commanded. And see Sefer Shel Beinonim, at the end of chapter 41, regarding "but the union of his soul," etc., "this every person of Israel desires in very truth," etc.;

ע״ש, ועמ״ש ע״פ בהעלותך מענין ההפרש בין אהבה שמבחינת אברהם ומבחי׳ אהרן ומבואר לעיל ענין וישכם אברהם בבקר מדת יום ובחינת אהרן הוא בבקר בהיטיבו והוא בחינת הטבה יותר מבקר דאברהם מצד עצמו.

see there. And see what is written on the verse "When you raise up" about the difference between love from the level of Avraham and from the level of Aharon. And above was explained the matter of "And Avraham rose early in the morning," the attribute of day; and the level of Aharon is "in the morning, when he makes good," and it is a level of making good beyond the morning of Avraham as it is in itself.

והיינו לבוא לבחינת ומדרגת שמחו צדיקים כו׳. ועוד י״ל [יש לומר] בענין ההפרש שבין בחי׳ השמחה בעבודת ה׳ של כל ישראל מה שעליה נאמר תחת אשר לא עבדת כו׳

And that is, to come to the level and rank of "Rejoice, you righteous," etc. And further, it can be said regarding the difference between the level of joy in the service of G-d of all Israel, of which it is said, "Because you did not serve," etc.,

בשמחה ובין השמחה דשמחו צדיקים בה׳, והוא ע״ד שנתבאר במ״א בד״ה ה׳ לי בעוזרי בענין פי׳ מועדים לשמחה כי בכל השנה השמחה גנוזה בעבודה

"with joy," and the joy of "Rejoice, you righteous, in Havayah": it is along the lines of what was explained elsewhere, in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers," regarding the explanation of "festivals for joy": that throughout the year the joy is hidden in the service,

וזהו אשר לא עבדת בשמחה ועושין מהעבודה עיקר והשמחה היא שמחה של מצוה אבל ביו״ט [ביום טוב] השמחה היא בהתגלות וישמחו בך ישראל. וע״ש הטעם כו׳.

and this is "because you did not serve with joy": one makes the service the main thing, and the joy is the joy of a mitzvah. But on Yom Tov the joy is in revelation: "and may Israel rejoice in You." And see there the reason, etc.

ועל דרך זה יובן גם כאן כי להיות וישמחו בך ממש זהו מעלת הצדיקים אלא שביו״ט [שביום טוב] יכולים כל ישראל להגיע לבחינה זו וכענין מ״ש במ״א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף הצדיק באמתחת בנימין שהוא ענין נכסף נכספתה כו׳.

In this way it will be understood here as well: to be [at the level of] "they will rejoice in You" in actuality is the distinction of the righteous, except that on Yom Tov all Israel can reach this level; as in what is said elsewhere about the silver goblet that Yosef the Righteous hid in Binyamin's sack, which is the matter of "you longed greatly (nichsof nichsafta)," etc.

ודרך זה קרוב ג״כ לדרך הראשון. ועמ״ש בביאור ע״פ וכל בניך בענין המדרש בשה״ש [בשיר השירים] רבה על פ׳ נגילה ונשמחה בך הא חדותא שלימא כו׳ ע״ש):

And this approach is also close to the first approach. And see what is written in the explanation on the verse "And all your children," regarding the Midrash in Shir HaShirim Rabbah on the verse "We will exult and rejoice in you": "this is complete joy," etc.; see there.)

12 ג והנה קודם התפלה צריך כובד ראש שהוא המרירות על שאין בחי׳ ישראל לי ראש מאיר בו בגילוי מחמת עונותי עברו ראשי.

3. Now, before prayer one needs koved rosh (heaviness of head), which is bitterness over the fact that the level of Yisrael — li rosh ("a head for Me") — does not shine in him openly, because "my iniquities have passed over my head."

וזהו בחי׳ כובד ראש והיינו שיבא לידי הכנעה והשפלות ופחיתות עצמו במוח בידיעה היטב וא״צ [ואין צריך / ואינו צריך] שיהיה בלב דוקא, ולא

And this is the level of heaviness of head: that is, that he come to submission, lowliness and [a sense of] his own inferiority in the mind, with thorough knowledge; and it need not be specifically in the heart. And [it is] not

כמו שסוברים העולם שקודם התפלה יוכל להיות טמטום הלב כי א״א להיות בשחרית קודם התפלה כמשארז״ל [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אידלי יומא אידלי קצירא שהחסד מתעורר בבקר דאברהם.

as people suppose, that before prayer there can be dullness of the heart; for it is impossible [for this] to be at Shacharis before prayer, as our Sages, of blessed memory, said: "When the day rises, the illness lifts," for Chesed (kindness) is aroused in the morning of Avraham.

וג׳ דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה א׳ מקוה וכמו שמצינו במשנה ספ״ח דיומא מה מקוה מטהר.

And three things serve to remove all that hinders prayer. The first is a mikveh, as we find in the Mishnah at the end of the eighth chapter of Yoma: "Just as a mikveh purifies."

13 והנה הרי״ף [הרי״ף (רבי יצחק אלפסי)] פ״ג [פרק ג׳] דברכות ותר״י [ותלמידי רבינו יונה] כתבו בשם רב האי דלא בטלו טבילת בעל קרי אלא לד״ת [לדברי תורה]

Now, the Rif, in the third chapter of Berachos, and the Talmidei Rabbeinu Yonah wrote in the name of Rav Hai that the immersion of one who has had a seminal emission was annulled only for words of Torah,

אבל לתפלה צריך טבילה ואע״ג [ואף על גב] דאנן לא קיי״ל [קיימא לן] כן כמ״ש בש״ע [בשלחן ערוך] מ״מ כתב תר״י [תלמידי רבינו יונה] שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה.

but for prayer, immersion is required. And although we do not hold so, as is written in the Shulchan Aruch, nevertheless the Talmidei Rabbeinu Yonah wrote that according to all opinions, prayer is more acceptable with immersion.

ויש לומר קצת טעם לזה מ״ש תפלה מתורה והוא ע״פ גירסת הירושלמי במשנה סוף מסכת סוטה הטהרה נטלה את הריח.

And some reason can be given for this — what distinguishes prayer from Torah — and it is according to the Jerusalem Talmud's version of the Mishnah at the end of tractate Sotah: "Purity has taken away the fragrance."

וכן בגמרא דידן בסוטה (דמ״ט א׳) מורחינא ריחא דחנוניתא א״ל [אמר ליה] בני טהרה יש בך. הרי דבחינת ריח דוקא נמשך מענין הטהרה והוא משום

And likewise in our Gemara, in Sotah (49a): "I smell the fragrance of a chinunisa." He said to him, "My son, there is purity in you." We see, then, that the quality of fragrance specifically derives from the matter of purity; and this is because

כי ענין טומאה וטהרה הוא בחי׳ מקיפים ועל כן שייך הטהרה דוקא לענין הריח שהוא ג״כ בחינת מקיף כמ״ש בד״ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו.

the matter of impurity and purity is [on] the level of makifim (encompassing levels), and therefore purity pertains specifically to fragrance, which is also the level of a makif, as is written in the discourse beginning "These are the journeys," regarding "the Jordan [at] Yericho."

14 והנה הקרבנות נקרא ריח ניחוחי. וכתיב וירח ה' את ריח הניחוח. ובזה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פרק הניזקין שנכנס לו יתוש בחוטמו.

Now, the offerings are called "My pleasing fragrance," and it is written, "And Havayah smelled the pleasing fragrance." And with this we will understand the saying of our Sages, of blessed memory, in the chapter HaNizakin, that a gnat entered his nose.

והיינו מדה כנגד מדה לפי שהחריב בהמ"ק [בית המקדש] וביטל הקרבנות שהיו בחי' ריח ניחוח להקב"ה וכתיב ותהלתי אחטם לך ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין אריתי מורי.

That is, measure for measure: because he destroyed the Holy Temple and abolished the offerings, which were the level of a pleasing fragrance to the Holy One, blessed be He. And it is written, "and [for] My praise I will restrain (echetom) for you." And see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," regarding "I have gathered My myrrh."

והנה התפלה היא במקום קרבנות והיא ג"כ בחי' ריח ניחוחי ולכן אמרו לבעל החוטם אני מתפלל כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] (נשא ק"ל ע"ב).

Now, prayer is in place of the offerings, and it, too, is the level of "My pleasing fragrance." And therefore they said, "To the Master of the nose I pray," as is written in the Zohar, Part III (Naso, 130b).

וכיון שכן לכן צריך לזה טהרה כנ"ל שהטהרה שייך לבחינת ריח. וריחא דחנוניתא זהו כענין לבעל החוטם אני מתחנן.

And since this is so, it therefore requires purity, as mentioned above, for purity pertains to the level of fragrance. And "the fragrance of a chinunisa" is like the matter of "To the Master of the nose I supplicate (mischanen)."

וע"כ לדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער האהבה פי"א [פרק י"א] ג"כ טעם לזה כי התורה כו' אמנם תפלה כו' יעו"ש [יעויין שם].

And therefore, according to all opinions, prayer is more acceptable with immersion. And see Reishis Chochmah, Sha'ar HaAhavah, chapter 11, which also [gives] a reason for this: "for the Torah," etc., "but prayer," etc.; see there.

הב׳ צדקה כמו ר״א [רבי אלעזר] יהיב פרוטה כו׳ בצדק אחזה פניך מפני שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם ראוי לכנס להיכל ממ״ה [מלך מלכי המלכים] הקב״ה בתפלה וצדקה תציל כו׳ וצדקה תרומם גוי ועמ״ש סד״ה וארשתיך לי.

The second is charity, as Rabbi Elazar would give a perutah, etc., "In righteousness I shall behold Your face"; because there are accusations against a person, and they judge him whether he is worthy to enter the palace of the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, in prayer; and "charity saves," etc., and "charity exalts a nation." And see what is written at the end of the discourse beginning "And I will betroth you to Me."

15 והג׳ הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר מלשון הארה שמאיר במקום החושך

And the third is occupying oneself with and studying words of musar, and in particular the words of musar found in the Zohar ([a name] from the language of "illumination"), which shines in the place of darkness,

שהוא חכמת אמת אשת חיל עטרת בעלה היא האמונה שמלא כה״כ [כל הארץ כבודו] אף בלי התבוננות יקרה מאד למעלה מצד דירה בתחתונים וכו׳ והיא עטרת בעלה.

for it is the wisdom of truth. "A woman of valor is the crown of her husband": this is the faith that "the whole earth is full of His glory"; even without contemplation, it is very precious above, on account of a dwelling place among the lower realms, etc.; and it is "the crown of her husband."

פי׳ בעלה היא אהבה רבה שאחר התבוננות באמונה זו הפשוטה לדבקה בה׳ אחד סובב כ״ע [כל עלמין] שאהבה רבה זו הוא בחי׳ דכר כמ״ש זכר חסדו וכו׳.

That is: "her husband" is the great love that [comes] after contemplation of this simple faith: to cleave to G-d, the One, Who encompasses all worlds (sovev kol almin); for this great love is the level of the masculine (dechar), as it is written, "He has remembered (zachar) His kindness," etc.

ומפני שנתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים היא האמונה הפשוטה נעשית עטרת לראשו כו׳:

And because the Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms, the simple faith becomes a crown for his head, etc.

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/ki-savo/3/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok